

Període 1986-1996.

Etape intensa de transformacions essencials

El 1986 la ciutat de l'Hospitalet celebrà el seu mil·lenari amb diferents activitats a tots els barris. En el marc d'aquesta commemoració, a Sanfeliu, l'Aula de Cultura, mitjançant dos dels seus grups més actius en aquell moment (grup de fotografia i grup de plàstica), va impulsar una gran exposició fotogràfica a la Plaça dels Veïns amb una estructura dissenyada i realitzada pel grup de plàstica i una mostra de fotografies antigues que recollien gràficament la vida del barri.

L'Aula de Cultura havia fet una crida a tot el veïnat per recollir fotografies d'organitzacions i particulars per crear un fons gràfic i històric del barri. L'èxit va ser tan aclaparador que va suposar un repte per al grup de fotografia que alhora es va consolidar com a grup **Foto Viva** i que, des de llavors, ha organitzat, custodiat i ampliat el fons fotogràfic sobre el barri durant més de trenta cinc anys i fins l'actualitat. Les persones que el van impulsar foren la Pilar Baena, el Ramon Ecurriola, el José Manuel Gasión i l'Antonio de San Nicolás. Des d'aquell acte, Foto Viva ha esdevingut una organització important en el barri i ha participat en moltes festes, celebracions i efemèrides amb l'aportació del seu fons documental. Un dels actes destacats en els quals va participar és en el de la celebració del vint-i-cinquè aniversari de l'Associació de Veïns, l'any 2000. En aquella ocasió van publicar el llibre «Sanfeliu, imatges d'un barri a través del temps» que també incorpora un breu resum de la història del barri. Tot un llegat que hem de valorar i agrair al voluntariat de les persones que, encara ara, integren aquest grup.

El traçat del II Cinturó de Ronda com a element central

Al final del període 80-86 comentava el baix to de l'Associació de Veïns que els anys 84 i 85 havia perdut protagonisme i activitat i, amb la nova junta del 86, havia entrat en una forta crisi tan gran que no se'n va sortir.

Però de sobte, un nou canvi de guió sobre el traçat del II Cinturó va sorprendre tothom. Per si no n'hi havia prou amb l'afectació de les famílies del bloc del «Mercadillo», l'any 1986 la Corporació Metropolitana de Barcelona i els municipis afectats van posar damunt la taula **una proposta alternativa** que havien encarregat al gabinet d'arquitectes de Manuel Herce que modificava el traçat del MOPU del 53 i que havia estat refrendat també pel Pla Comarcal del 74 i pel Pla General Metropolità del 76.

La nova proposta de la Corporació Metropolitana modificava el traçat anterior i, des de la Diagonal, feia transcórrer el recorregut de la Ronda per la base d'un seguit de barrancs i rieres a cel obert (Can Clota, Can Cervera, Can Nyac i la Fonteta, la part nord del parc de Can Boixeres, i les cases de la Urbanització del Canyet, fins a enllaçar-lo, al barri de l'Almeda de Cornellà, amb el traçat anterior.

Aquesta nova proposta no dividia el barri, tot i travessar-lo, ja que incorporava el soterrament del Cinturó des de l'ampliació del parc de Can Boixeres fins al carrer d'Àlvarez de Castro amb una plataforma enjardinada en tot l'espai que actualment ocupa la benzinera i la **Urbanització del Canyet**. Sí que quedava afectada la pista esportiva del Joanot Martorell. Però la diferència més significativa era l'afectació de totes les famílies de la Urbanització del Canyet que viuen en unes 50 cases, la majoria unifamiliars.

Los vecinos están preocupados

El cinturón echa a cincuenta familias

EL HOSPITALET. — Los vecinos del barrio Santitu no están de acuerdo con el proyecto del II Cinturón de Ronda y presentarán varias alegaciones. El nuevo diseño es mejor que el anterior pues no

El nuevo diseño del II Cinturón de Ronda que une la autovía de Castelldefels y la avenida Diagonal, ya ha sido aprobado por la Corporación Metropolitana de Barcelona. Actualmente se halla en período de información pública.

nuevo viviendas urbanas, se aumenta precio de las acciones que ahora cuatro millones y se beneficiarán de las cuarenta viviendas afectadas y no las dos que recoge el

A nivell urbanístic, la nova proposta es veia amb bons ulls perquè era més respectuosa amb les característiques del terreny i aprofitava la lletra de les rieres per dissimular l'impacte visual i acústic del transit. També incorporava la millora i l'enjardinament de tot l'entorn de les rieres i les zones afectades.

Article a "El Llobregat". 31-01-1987

Amb el debat de les dues propostes el problema al barri va estar ben servit. En previsió, els habitatges implicats en les dues propostes van seguir afectats fins que es prengué la decisió final, però el problema de les incerteses, dels dubtes i de les tensions entre els partidaris i els detractors d'un o un altre projecte, es van anar intensificant. Una assemblea multitudinària al local de la parròquia en va ser testimoni.

Foto 41. Assemblea a la Parròquia l'any 1987. Arxiu Municipal.
AMHLA0023853 /a. Autoria desconeguda

Les famílies de la Urbanització del Canyet es van constituir en Comissió d'Afectats, van organitzar-se al marge de l'Associació de Veïns i van fer les seves reunions, les seves peticions, les impugnacions

corresponents i l'exigència de real·lotjaments de les famílies en el mateix barri i també en les mateixes condicions (habitatges unifamiliars) en cas de ser definitivament afectades. Les administracions tampoc compartien els mateixos criteris i, durant un parell d'anys, la incertesa sobre el traçat i les possibles afectacions del II Cinturó de Ronda va ser la tònica general al barri.

La proximitat dels Jocs Olímpics i la necessitat de definir el projecte final i de licitar les obres, va fer prémer l'accelerador a les administracions implicades. Llavors les veïnes i els veïns no podien mantenir-se al marge i havien de crear un nou instrument perquè, amb el suport i l'acompanyament de les principals entitats del barri, poguessin fer front a les noves amenaces.

Per aquest motiu, l'any 1987, tres joves emprenedors, el Luís Jiménez, la Fina Iglesias i el Pepe Castro, també monitors del Club Infantil i Juvenil Sanfeliu, es van entestar en posar en marxa **un nou projecte reivindicatiu** al barri i implicar en aquesta missió altres veïns i veïnes i representants de les entitats. Es van afegir al carro algunes de les persones que ja s'havien vinculat a l'Associació de Cabezas de Familia i a l'etapa anterior de l'Associació de Veïns, com el Vicente Diaz, el Josep Alarcos, el Basilio Valdivia i l'Angel Lozano. També s'hi van afegir el Jesús Navarro i el Juan Navarro del Club de Petanca. Uns anys més tard s'hi afegiria el Toni Gil.

Era un moment complicat en el qual s'havia de fer front a problemàtiques de gran dimensió i a nous reptes de futur. Per això, els promotors de la nova entitat, havien de valorar quina seria la millor manera d'organitzar-se. Es va descartar crear una coordinadora d'entitats del barri i els impulsors de la nova organització, seguint l'estela dels primers anys de l'entitat històrica i reivindicativa per excel·lència del barri, es van inclinar per constituir una **nova Associació de Veïns**, amb una junta el més representativa i forta possible. Per aquesta raó, els responsables de la majoria d'entitats del barri formaven part de la junta, i també s'hi van incorporar persones directament afectades per la construcció de la Ronda de Dalt.

Aquesta nova estructura organitzativa de la Associació de Veïns, i milers d'hores de dedicació, van permetre definir quines haurien de ser les prioritats i les propostes per anar-les negociant. El barri que, a priori, tenia damunt la taula un projecte amb un impacte molt negatiu com era el de la Ronda de Dalt que el trossejava pel mig i afectava els habitatges de desenes de famílies, hauria de trobar l'estratègia i la clau de volta del problema per poder aprofitar l'avinentsa com una gran oportunitat per a la seva transformació urbana i una importantíssima millora en els seus serveis i equipaments.

L'any 1989, un cop descartat el projecte de Manuel Herce per part de la Comissió d'Urbanisme de la Generalitat, les amenaces que planaven sobre el barri eren prou importants: la divisió en dues parts per una via ràpida en trinxera, per una banda, i l'expropiació dels pisos d'unes 60 famílies i la incertesa del seu destí final, per l'altra.

El projecte final de la futura Ronda de Dalt no va convèncer en absolut l'Associació de Veïns i els seus representants així ho van expressar amb rotunditat en infinitat de reunions amb l'Ajuntament, amb la Generalitat de Catalunya, amb el Consell Comarcal del Barcelonès, amb la Mancomunitat de Municipis i davant qualsevol instància que tingués alguna relació amb el projecte.

L'Associació de Veïns es va assessorar tècnicament amb arquitectes i enginyers i, més enllà de dir NO!, va presentar al·legacions i canvis substancials al projecte.

La primera i fonamental era la cobertura del traçat de la carretera mitjançant una llosa que cobrís almenys, la trinxera entre el carrer de l'Estronci i el carrer de Sanfeliu, salvant els dos carrers, evitant afectacions sobre els edificis i recuperant l'espai de la plaça dels Veïns, que era un espai de trobada i molt emblemàtic al barri pel que havia representat la seva reivindicació.

Foto 42. Plaça dels Veïns abans de les obres de la Ronda.
Arxiu Municipal. AMHLA0026815
/a.Autor desconegut/da /d. Grup Foto Viva

Òbviament, també demanaven que la llosa continués des del carrer de Sanfeliu fins passar el futur carrer de Ramon Frontera, en aquell moment, un barranc ple d'escombries i runes. D'aquesta manera s'evitaria l'impacte acústic i visual als edificis del carrer de l'Emigrant i del carrer de Mireia (actual Pas-

seig els Cirerers), i sobretot a l'Institut Apelles Mestres que veia amenaçada la normalitat en la seva funció docent. Alhora, el barri guanyaria, en el futur, una gran plaça, un espai d'ús ciutadà al centre del barri, el que posteriorment s'anomenaria Passeig dels Cirerers.

Tanmateix, amb la mirada posada en el futur, van demanar també que es construís el viaducte per sobre de la Ronda que permetés connectar l'avinguda de l'Electricitat, entre el carrer de l'Estronci i la zona de Can Cervera, a Esplugues, i salvar així el desnivell del barranc de la Riera de la Fonteta. Al·legació, que com heu pogut comprovar, es va tenir en consideració. Esperem que algun dia l'avinguda de l'Electricitat pugui connectar els barris de Cornellà, de l'Hospitalet i d'Esplugues, però per això caldrà continuar treballant.

Totes aquestes propostes s'anaven presentant en les assemblees que l'Associació de Veïns, amb el suport de totes les entitats del barri, anaven celebrant a la sala d'actes de la Parròquia. I a més, també se n'informava periòdicament a través dels butlletins de l'entitat.

Foto 43. Taula rodona amb els candidats abans de les eleccions. Fons de l'Associació de Veïns

Fins i tot, es van fer reunions públiques i debats amb els màxims responsables d'Urbanisme de la Generalitat, com la realitzada amb el Director General d'Urbanisme i persona clau en la definició del Pla General Metropolità i del projecte de la Ronda, com era en Josep Antoni Solans.

La negociació va ser molt complexa perquè, òbviament, la Ronda representava una fita important dins les infraestructures previstes per als Jocs Olímpics, i era imprescindible enllestir-la aviat per facilitar la mobilitat entre tots els municipis implicats en la seva organització.

Poc a poc, es van anar confirmant els canvis en el projecte per cobrir la Ronda, pràcticament pam a pam, i, en alguns casos, amb les obres ja començades.

Foto 44. La Ronda en construcció amb l'edifici del carrer de Sanfeliu al fons. /a. Grup Foto Viva

Aquest treball va ser llarg, ni més ni menys que quatre anys pendents del projecte, pendents del seguiment dels canvis que s'anaven acordant, del seguiment de l'execució de les obres i del seu impacte en la vida del barri.

I, en paral·lel, s'anava negociant una qüestió cabdal. La reubicació dels veïns afectats del bloc del "mercadillo". Tot plegat, centenars d'hores de dedicació de molta gent i, especialment, de les persones de la Junta de la Associació de Veïns.

Les expropiacions de les famílies afectades

Les primeres propostes a les famílies afectades per la Ronda eren inacceptables. Havien d'entregar l'habitatge a canvi d'una quantitat ridícula de diners.

La proposta de les famílies i de l'entitat que les representava era clara: reubicar-les al barri en un nou edifici en condicions similars a les que tenien, o no es mourien de casa seva. Això, en un edifici enmig de la traça de la Ronda, amb el risc que les obres no avancessin.

Després de «moooltes» negociacions, la Generalitat va decidir construir un edifici de 120 habitatges i també va necessitar la complicitat de l'Ajuntament.

Foto 45. La Ronda i l'edifici del Passeig dels Cirerers en construcció.
Arxiu Municipal./MHLA Foo26888

Es preveien uns 60 pisos per a les famílies afectades i 60 més, de protecció oficial, destinats a cobrir altres expropiacions de la ciutat i a famílies sol·licitants d'habitatges socials; un bloc d'obra vista davant del carrer de l'Emigrant. Per fer-ho possible, l'Ajuntament va cedir els terrenys i la Generalitat es va fer càrrec de la construcció.

És imaginable que les negociacions sobre l'assignació dels pisos a cadascuna de les famílies no va ser gens fàcil, metres quadrats, finestres, balcons, alçades, etc. L'Associació de Veïns va jugar un paper clau de mitjancera per dur a bon port les negociacions amb les persones afectades. El reallotjament de les famílies del bloc del «Mercadillo» i de dos edificis del carrer de Cornellà, que va permetre l'apertura del carrer de Valeta, entre el carrer de Miralta i el carrer de Cornellà, va ser un èxit col·lectiu importantíssim.

A principis de 1991 el nou bloc de pisos ja va acollir els reallotjaments de les expropiacions del bloc del «Mercadillo» i aquest, el 3 de setembre de 1991 es va desplomar amb una explosió controlada davant la presència de la majoria de veïns i veïnes del barri. Un dia i un espectacle, que es mantindrà durant molts anys en la memòria col·lectiva del barri. Però a partir d'aquell dia assenyalat, i durant uns quants mesos, el caos i la improvisació van presidir els accessos i la connectivitat del barri. La circulació de vehicles, els semàfors, els passos de vianants, els accessos a l'escola, etc. El carrer de Sanfeliu, l'espina dorsal del barri, estava tallat. Tot eren problemes que l'Associació de Veïns anava denunciant una i un altra vegada sense poder lligar les solucions concretes, que eren a l'abast de les administracions i de les empreses implicades en l'obra.

Foto 46. Bloc dels realotjaments i dels equipaments. /a. Grup Foto Viva

El Pla d'Equipaments

Un cop construït l'edifici del carrer de l'Emigrant, es podien guanyar uns 3.000 metres quadrats d'equipaments, una ocasió que no es podia desaproveitar per la qual cosa, les reivindicacions dels veïns i veïnes van persistir, i els conflictes entre les administracions també. Un cop realotjades les famílies, les diferències de criteri es van manifestar en l'assignació i els usos de la planta baixa del bloc d'habitatges construït i, posteriorment, en l'espai a cobrir del traçat de la via ràpida que travessaria el barri.

Pel que feia a la planta baixa del nou bloc de pisos, l'opció més atractiva per a les administracions era vendre la major part dels locals per poder finançar part de l'obra, però l'oposició de les entitats del barri a aquesta privatització va ser frontal i de màxima intensitat. No només l'Associació de Veïns, també s'hi van afegir el Club Infantil i Juvenil, el Club de Jubilats i el Casal de Joves. Tots es van confabular en una sola pinya per aconseguir tots els espais del nou bloc per a equipaments del barri. L'octubre de 1991 l'Associació de Veïns va presentar un Pla d'Equipaments per al barri (equipaments esportius i locals socials) que va ser l'objectiu i la guia de les entitats per la lluita reivindicativa i constant davant les administracions. Per poder-lo executar, primer van definir un pla de necessitats i, a continuació, van encarregar un projecte a un arquitecte. Un projecte ambiciós que pogués donar cobertura a totes les necessitats del conjunt de la ciutadania i de les entitats del barri. No va ser fàcil. D'entrada, van haver d'aconseguir que la Generalitat no vengués els baixos de l'edifici i que, a més, en cedís la meitat a l'Ajuntament. Després, pagar un projecte tècnic que no era precisament barat i, en aquell moment va ser el Club Infantil i Juvenil qui en va aportar els diners. Però com sempre passa, en la negociació sempre s'ha de renunciar a alguna cosa. Aquest cas no va ser l'excepció, i no es va poder aconseguir que la totalitat dels locals s'assignés a usos públics, ja que el propietari dels baixos de les parades del mercat del bloc afectat també va reclamar, i va rebre el mateix tracte que havien rebut les famílies; és a dir, un bon grapat de metres quadrats equivalents als que ocupava el «Mercadillo», a l'edifici enderrocat (l'espai que primer va utilitzar el Lidl i després l'Action). Amb el pas del temps, cal dir que disposar d'un gran supermercat al barri també va ser un element molt positiu a tenir en consideració.

Els locals amb façana al carrer de l'Emigrant es van dividir entre l'Ajuntament i la Generalitat, d'acord amb les peticions de les entitats: Centre Sanitari, Oficina de Benestar Social, Sala de Lectura, Ludoteca, Club Infantil i Juvenil, Aula de Cultura, Sala d'Actes polivalent, Club de jubilats i local per a l'Associació de Veïns. I els locals amb façana al Passeig dels Cirerers, l'Hotel d'Entitats.

Cada administració, Ajuntament de L'Hospitalet i Generalitat de Catalunya, habilitaria i pagaria les obres de la seva propietat, i les obres es farien a l'hora per culminar tot el Pla en les mateixes dates.

Vet aquí que un dels grans problemes que, anys enrere, suposava una amenaça insalvable, es va convertir en la gran oportunitat del barri gràcies a la unió de les veïnes i els veïns i a la capacitat negociadora de les persones que representaven les entitats en aquells moments. Aquesta oportunitat, l'any 1995, va suposar la millora quantitativa i qualitativa dels espais dels serveis existents, i la posada en marxa de nous serveis i equipaments.

Així, el 4 de febrer de 1995, i després de quatre anys de treball, de reunions i de visites dels dos alcaldes de L'Hospitalet, de regidors, de consellers i directors generals de la Generalitat, es van inaugurar els nous equipaments, amb la presència del alcalde de L'Hospitalet, Celestino Corbacho i el President de la Generalitat, Jordi Pujol.

Foto 47. L'alcalde Juan Ignacio Pujana i el president Jordi Pujol, en una visita d'obres a l'edifici dels equipaments. Any 1993. Fons documental de l'Associació de Veïns

Foto 48. Panoràmica del dia de la inauguració dels equipaments. 4/02/1995. /a. Grup Foto Viva

Foto 49. Panoràmica del dia de la inauguració dels equipaments. 4/02/1995. /a. Grup Foto Viva

Encara quedava acabar l'obra d'arranjament de l'ambulatori i els equipaments esportius, però assolir aquesta fita va ser importantíssim i el fet de tenir pràcticament tots els serveis i equipaments en un mateix lloc va servir per reforçar la vida comunitària.

L'Associació de Veïns i les entitats van proposar per aquell dia el lema "Ara Sanfeliu" amb el que volien reforçar el sentit de pertinença al barri i, alhora, l'orgull de tot el que fins aquell moment s'havia aconseguit de forma col·lectiva, tenint en compte que es tractava del barri més petit en habitants de tota la ciutat.

Foto 50. Portada d'un butlletí de l'Associació de Veïns.
Fons documental de l'autor

El pla d'equipaments de l'Associació de Veïns també preveia espais esportius i educatius, com ara, el nou Poliesportiu amb unes noves pistes de petanca, amb local social, del que parlarem més endavant, un nou

local per l'Escola d'Adults i la possibilitat de tenir al barri una Escola Bressol pels més petits. Tots tres equipaments en la zona del carrer de l'Estronci.

Els equipaments del nou edifici

El Centre sanitari d'atenció primària (CAP Sanfeliu) tenia l'espai reservat, però la Generalitat es resistia a mantenir el servei, tot al·legant manca de població per fer-lo rendible; i no va ser fins un any més tard que els arguments de les entitats, amb una perspectiva de creixement del barri, van convèncer la Generalitat de la necessitat de mantenir el servei, així que, un any més tard que la resta d'equipaments, el 1996, es va condicionar el local i va poder obrir al públic.

Foto 51. Inauguració del Centre Sanitari. Febrer de 1996 *Fons de l'Associació de Veïns*

El servei va millorar enormement els seus espais i les seves condicions i va passar a donar cobertura mèdica a la majoria dels habitants del barri. Gairebé 20 anys de reivindicació i lluita dels veïns per fer-lo realitat, com li va explicar el representant de l'Associació de Veïns al Conseller de Sanitat el dia de la seva inauguració.

La sala de lectura i la ludoteca. Per a les administracions, el nombre d'habitants del barri no era suficient per invertir en una biblioteca, però els infants i joves necessitaven un espai de treball proper, en condicions, i equipat amb ordinadors i material de consulta. Finalment des de la Generalitat van ser sensibles a les necessitats i van acceptar l'obertura de la sala de lectura i de la ludoteca que prendria el nom de Francesc Candel.

Els dos serveis van passar a ser gestionats pel Club Infantil i Juvenil Sanfeliu en el marc dels programes Jugar i Llegir impulsats per la Direcció General d'Acció Cívica i Comunitària de la Generalitat de Catalunya. Serveis que, en etapes posteriors, s'han anat transformant i adaptant a les noves necessitats de la població. Al mateix temps s'obria l'Oficina de Benestar Social per atendre la ciutadania.

Foto 52. Inauguració Sala de Lectura Francesc Candel. /a. Grup Foto Viva

El Club Infantil i Juvenil Sanfeliu seguia amb la seva expansió i la bona acollida de la seva oferta de serveis exigia uns locals molt més amplis. D'altra banda, havia iniciat la contractació d'alguns dels seus integrants. El 1986 va constituir-se en Associació i va adquirir la personalitat jurídica pròpia. Ja en els 90 havien començat a ampliar els seus serveis, fent-se càrrec de la gestió de dos menjadors escolars. La disponibilitat dels locals nous va significar un punt d'inflexió en tota l'activitat del Club. Van passar a disposar de molt més espai i va ser l'oportunitat per deixar el local que havien llogat al carrer del Poeta Llobart i recuperar novament el Casal de Joves a les seves dependències. A l'hora, com he comentat abans, van començar a gestionar la ludoteca i la sala de lectura. Nous reptes per a una entitat que no parava de créixer, i que tot i això, es refermava en la seva solidesa i estabilitat. El 1996 va aconseguir el Registre d'Entitats, Serveis i Establiments Socials a la Generalitat de Catalunya i això els va permetre un reconeixement de la tasca feta fins llavors i, alhora, els obria la possibilitat de nous programes i objectius més adaptats a les necessitats de les famílies del barri. Aquesta estabilitat és el que li ha permès, al llarg dels anys, el paper dinamitzador a la Comissió de Festes i a les xarxes de coordinació de les entitats del barri, participant també, conjuntament amb l'Associació de Veïns, en l'impuls de les principals reivindicacions i de l'organització de les festes del barri.

Aula de Cultura. Ja he comentat que l'Aula de Cultura, inaugurada l'any 1979, resultava totalment insuficient, sense sala d'actes, amb aules molt petites i sense equipament tècnic per a la realització de les activitats. Tot i això, els 280 metres quadrats d'aquell local es van rendibilitzar al màxim. Ara, el nou local assignat a l'Aula de Cultura, triplica el seu espai i millora les condicions tècniques per als usos dels grups i dels tallers. També disposa d'una sala d'actes polivalent que alhora incorpora també les condicions mínimes imprescindibles, tarima d'escenari, equip de so, il·luminació, etc. Es a dir, millora substancialment l'espai i les condicions tècniques.

Un parell d'anys després del trasllat al nou local, una part dels espais de l'Aula de Cultura o Centre Cultural -com va passar a denominar-se més tard-, s'utilitzà també per a la descentralització de la **Regidoria de Districte** al barri, amb una aposta per la proximitat amb la ciutadania. Proximitat entesa en els doble sentit. L'Ajuntament s'apropava molt més als problemes reals de la gent del barri i els podria conèixer i resoldre millor i, alhora, la gent del barri tenia molt més a prop l'administració per tal de demanar informacions i realitzar tràmits concrets sense haver-se de desplaçar al barri del Centre.

D'aquesta manera el barri guanyava dues oficines d'atenció ciutadana per fer gestions amb l'Ajuntament i la Generalitat, sense necessitat de desplaçaments.

El Casal de Gent Gran acull el Club de Jubilats i Pensionistes de Sanfeliu, i fomenta la relació entre jubilats i pensionistes i organitza tot un seguit d'activitats lúdiques i culturals per a les persones grans del barri. Feia tan sols un parell d'anys que l'Ajuntament havia previst ubicar el Club de Jubilats al carrer de Valeta, però des del Club de Jubilats van veure que el local no reunia les condicions mínimes de il·luminació i ventilació i van demanar d'anul·lar el projecte i ressituar-lo al carrer de l'Emigrant, dins el projecte d'equipaments, al costat de les altres entitats.

L'Associació de Veïns fins l'any 1985 utilitzava puntualment el local de l'Aula de Cultura, però no disposava d'un espai permanent, després, durant uns mesos, van llogar un pis al carrer de Cornellà, però el compromís de pagar mensualment les despeses de lloguer va minvar l'economia de l'entitat, fins que va ser inviable de mantenir l'activitat ordinària i el lloguer, i va sumir a la Junta del moment en una crisi de la qual ja no en va poder sortir. Després, durant uns quants anys, la nova Junta que va reanimar l'entitat va establir la seva seu social al Casal de Joves al carrer del Poeta Llobart, però no va ser fins el 1995, amb els nous locals, que l'Associació de Veïns no va disposar d'un espai propi i de l'oportunitat de facilitar l'atenció diària a totes les persones del barri que volguessin informació o necessitessin plantejar algun problema relacionat amb serveis públics, amb algun equipament, amb alguna de les infraestructures del barri o amb problemes de veïnatge, de convivència, etc. La cobertura d'aquesta atenció a les persones sempre s'ha fet amb els integrants de l'entitat que voluntàriament han destinat una part del seu temps privat a prestar aquesta atenció a la ciutadania.

L'Hotel d'Entitats va donar cobertura i possibilitats d'allotjament i creixement a més de 10 entitats del barri i de l'entorn, com ara l'Asociación Sociocultural Centro Castellano Leonés, Eurodona, l'Associació d'Amics del Bonsai, entre d'altres, però també a organitzacions més consolidades com eren el Club de Petanca i Foto Viva de les quals he parlat en capítols anteriors en els períodes de la seva constitució.

Eurodona és una entitat que va néixer a Cornellà però que després d'alguns problemes de locals, es va poder allotjar a l'Hotel d'Entitats del barri. La Montserrat Buque en fou la promotora amb el suport d'algunes veïnes del barri. En l'actualitat ja duu més de 30 anys d'activitat; organitzen tallers, cursos (pintura, escriptura, ioga, català i introducció a les noves tecnologies...) i activitats, fonamentalment, dirigides a les dones per impulsar espais de relació entre elles i per ajudar a visibilitzar les dificultats a què les sotmet la societat actual i a contrarestar la mentalitat masclista que estem arrossegant des de segles i segles. També treballen amb propostes del dia a dia per ajudar a superar algunes d'aquestes dificultats, ja sigui a nivell individual com a nivell col·lectiu.

L'Asociación Sociocultural Centro Castellano Leonés és l'entitat que naixia el 1992 a un bar davant la parada del metro amb l'objectiu d'aglutinar persones vinculades sentimentalment a les comunitats de Castella i Lleó, aprofundir en els seus arrels tradicionals, gastronòmics i de folklore popular, practicar-los i difondre'ls al barri. El 1995 va ser la primera entitat que es va incorporar a l'Hotel d'Entitats i el 97 ja van disposar d'una seu fixa al carrer de Miralta, 31, on hi havia hagut el Club Infantil i Juvenil i l'Aula de Cultura. Una de les seves activitats era l'organització de classes de «jotas» i balls regionals. També han participat, any rere any, en els diversos esdeveniments del barri i en els diferents actes de les entitats que els ho han demanat.

La construcció de la Ronda de Dalt i la Llosa

L'any 1989, un cop resolt els problemes del traçat del Cinturó i de l'expropiació i reallotjament de les famílies, tocava posar mans a l'obra amb la construcció. A banda del traçat de la Ronda, també calia estar atents als vials d'accés que afectaven el barri i també famílies que s'havien d'expropiar. Era

el cas de la prolongació del carrer de Valeta que ocasionava l'enderroc de dos blocs de pisos del carrer de Cornellà i provocaria un nou reallotjament de les famílies al mateix bloc del carrer de l'Emigrant.

El problema greu era la negativa de les administracions a finançar la cobertura de la Ronda tal com la coneixem ara. La previsió inicial era d'una plataforma que permetés la connexió a banda i banda del carrer de Sanfeliu i poca cosa més. Això també era una amenaça per a la tranquil·litat de l'Institut Apel·les Mestres ja que una via ràpida, descoberta, a tocar de la façana, podria ser un problema greu i irreparable per al bon desenvolupament de les classes. Així que la Direcció de l'Apel·les també es va afegir a la lluita del veïns i veïnes del barri. Tots plegats van aconseguir que finalment, fins i tot, un cop llicitada l'obra, la plataforma de cobertura s'ampliés fins més enllà del carrer de l'Estronci, per una banda, i fins el final de l'edifici de l'Institut, per l'altra. Un cop acceptada la plataforma, que ja va costar moltíssim, caldria fer l'assignació pressupostària per condicionar-la, i això hauria de tornar a ser una nova lluita de l'Associació de Veïns.

El resultat de la llosa de cobertura era un encofrat gegantí de milers de metres quadrats sense cap possibilitat d'ús per part del veïnat. Vist des d'un balcó del carrer de Mireia, la llosa tenia diferents alçades, estava plena de ferros i era impossible utilitzar-la. Les diferents administracions ens deien que, atesa la urgència per a la posada en funcionament del vial, primer es cobria la Ronda i més endavant ja donarien solució a la llosa de formigó. Més endavant podria significar anys i anys. De fet, hores d'ara, més de trenta anys després de la posada en funcionament de la Ronda, encara s'estan cobrint parts de la infraestructura per tal de cosir zones del barri que van quedar separades.

En tot moment s'insistia en que calia elaborar un projecte d'urbanització de la llosa que permetés transformar-la en un espai de relació social entre el veïnat, un espai de joc per als infants, un espai de trobada per als joves i per a les persones grans, un espai lúdic i festiu per a tothom. És a dir, tot allò que hauria de servir per convertir-la en nucli de la vida social i comunitària del barri. Finalment, la insistència va tenir premi:

De cop i volta, van convocar l'Associació de Veïns a una reunió d'urgència, a les 21 hores, al despatx d'un equip d'arquitectes que havien fet una proposta d'urbanització de tota la llosa, convertint-la en una plaça i en un passeig.

A aquella reunió, el Vicente Díaz i el Pepe Castro es van trobar un projecte que la Generalitat hauria d'aprovar el dia següent i, sobre el qual, les entitats no hi podrien ni opinar. Amb la perspectiva del temps, cal reconèixer que, tal com anaven les coses, va ser la millor opció possible, malgrat que el projecte preveia desenes de metres de mur per delimitar espais. Tampoc acabava d'encaixar amb les expectatives perquè hi faltaven arbres, però es va haver d'optar per omplir de vegetació tot allò que es pogués. Un cop aprovat el projecte només calia buscar quina administració l'executaria i el finançaria. Després de moltes gestions amb diferents departaments de la Generalitat, va ser la Direcció General de Carreteres qui va realitzar l'obra. I així va ser com es va passar d'un encofrat inútil, a un passeig i una plaça que es va inaugurar, en plena Festa Major, el mes de juny de 1994. Va costar molts esforços i molts diners, i durant la inauguració, l'Associació de Veïns i les entitats van incidir molt en que s'havia de cuidar, evitant el vandalisme i la degradació; una qüestió que preocupava molt. Un monòlit de pedra amb un símbol d'admiració dona fe d'aquell important dia per al barri. Durant aquell dia un trenet feia un recorregut per la zona i des d'un globus aerostàtic que pujava uns 25 metres d'alçada, les persones que volien, podien veure com una cicatriu en el terreny s'havia convertit en un espai de trobada. Fins i tot, es van plantar alguns cirerers bords per rememorar el que havia estat anteriorment aquell espai.

Uns anys després, també aprofitant la Festa Major, es va promoure un conjunt d'accions de millora del Passeig amb la participació voluntària de veïns i veïnes. Es van pintar tots els murs i es van arranjar els diferents espais. Una acció que va millorar l'aspecte i que va comptar amb moltes persones participants. A partir d'aquell moment la Festa Major sempre s'ha fet al passeig dels Cirerers, excepció feta de l'any 2019, ja que va coincidir amb unes obres de reurbanització que va fer l'Ajuntament amb una

important inversió per refer el passeig i la Plaça de la Llosa, amb l'objectiu de posar ombra, refer tot el paviment, posar zones de jocs i millorar així tota la zona.

A aquest passeig només li mancava ser l'espai dinamitzador de la vida comercial del barri per tenir tots els ingredients, però això ja seria impossible. La plaça del nostre barri és deserta d'establiments comercials. Tan sols un bar com a únic testimoni. Que hi farem!

Per donar a la plaça i al passeig el caràcter neuràlgic com a nucli central del barri també es va planificar la prolongació del carrer de Valeta, travessant el carrer de Cornellà i l'Emigrant fins a enllaçar amb la plaça de Les Comunitats. És l'espai que va quedar configurat com a plaça amb la construcció del bloc dels reallotjaments i dels equipaments. Inicialment va quedar com una gran explanada de terra fins que, dos anys més tard, es va urbanitzar i enjardinar tal com la coneixem actualment. És la plaça, en forma de mitja lluna, que queda entre els blocs de pisos del carrer de l'Emigrant i el bloc dels equipaments del barri. Doncs la prolongació del carrer de Valeta enllaça amb aquesta plaça i també amb el Passeig dels Cirerers. Tota una modificació de l'estructura del barri que, tot i semblar insignificant, representa un nou eix paral·lel al carrer de Sanfeliu, la qual cosa fou una primícia ja que trencà amb la configuració històrica del carrer de Sanfeliu com un sol eix de connexió al barri. D'altra banda, reforça l'efecte catalitzador que es pretenia donar al Passeig dels Cirerers, amb la connexió directa amb un altre nucli de població.

Per cert, al principi del relat hi ha un apartat dels noms dels carrers, però no hi ha cap referència a la Plaça de les Comunitats ni al Passeig dels Cirerers que es van crear amb les transformacions de principis dels 90. La Plaça de les Comunitats dóna accés a la majoria d'equipaments i té una vocació integradora innegable: Plaça de les Comunitats, tothom hi té cabuda, vingui d'on vingui.

El Passeig dels Cirerers, no és carrer, li van posar passeig per indicar, que l'espai havia de servir per passejar, per distreure'ns, per passar-hi una estona tranquil·lament, per no anar-hi amb presses. Per això és un «Passeig». I Cirerers, és per mantenir els arrels històrics de la zona que ocupa la Ronda i la plataforma. El camp dels cirerers ocupava bona part de la llosa i de l'Institut Apel·les Mestres i per aquesta raó, de nostàlgia històrica, té sentit el nom de Passeig dels Cirerers. Noms proposats per veïns i veïnes amb voluntat de fomentar la convivència i recuperar la memòria i els arrels del barri.

Tot plegat confereix al barri una nova realitat, fruit de la transformació d'una amenaça amb una nova oportunitat. La divisió del barri que havia planat de manera persistent en els projectes presentats a diferents generacions, finalment s'havia convertit en un nexa d'unió i de confluències, gràcies a la petjada, a la insistència i a la tossuderia de les entitats i, sobretot, de les persones que les integraven i les representaven.

Altres esdeveniments i transformacions del barri en aquest període 86-97

El 19 de setembre de 1993 un terrible **assassinat** va sacsejar les consciències de tot el barri. Carmen Díaz Gijón, de 31 anys, amb dos fills petits i veïna del barri, moria apunyalada a la parada del metro de Boixeres. L'arma de l'assassí, conegut com el boig del xandall, li va seccionar la vena ilíaca i la va matar. El dia següent, es va viure al barri una gran mostra de condol i de solidaritat amb la família, barrejada amb mostres d'indignació per l'acte de violència extrema que s'havia produït. Una de les concentracions més multitudinàries que es recorden al barri i que deixava constància del caràcter solidari de tot el veïnat.

Les obres de la Ronda havien obligat a traslladar les pistes de **petanca** del carrer de Mireia (actual passeig dels Cirerers) al solar del carrer del Tel·luri, on es van mantenir temporalment fins a la construcció de la Plaça de la Llosa i la instal·lació de noves pistes al nord de la plaça. Aquesta època va venir marcada pel relleu en la presidència del club i l'inici d'una nova etapa de l'entitat. La idea però, era que les pistes s'ubiquessin definitivament en el nou poliesportiu.

Foto 53. Manifestació de mostres de condol i de solidaritat. /a. Grup Foto Viva

D'altra banda, el desplaçament dels equipaments al bloc del carrer de l'Emigrant, l'any 1995, va deixar lliures els locals del carrer de Miralta, 31. No es va trigar gaire en assignar-los a altres entitats que necessitaven espais per a les seves seus. Hi van passar el Club de futbol del barri, el grup de radioaficionats la Urraca i, finalment, els van ocupar l'Asociación Sociocultural Castellano Leonesa i l'Asociación Cultural Andaluza Hijos de Paradas en Catalunya.

Però l'Associació de Veïns no en va tenir prou amb tot això, calia insistir en el Pla d'Equipaments que havia elaborat i presentat el 91, i va demanar a l'Ajuntament que l'integrés en un pla urbanístic de millores del barri, la qual cosa va succeir el 1993.

Foto 54. Pla urbanístic. Any 1993. Pàgines interiors d'un butlletí de l'Associació de Veïns
Fons documental de l'autor

Aquest **Pla Urbanístic**, dissenyat pels serveis tècnics municipals, preveia la reorganització i urbanització de tots els terrenys a la part nord del barri entre el carrer de Sanfeliu i les dues bandes del carrer de l'Estronci, i des del carrer del Rubidí fins a Esplugues. A banda del poliesportiu, camp de futbol i pistes de petanca, incorporava també una de les reivindicacions de l'Associació de Veïns: una oferta suficient de pisos de protecció oficial i de lloguer social per a joves, que garantis el relleu generacional al barri. Una de les fórmules per aconseguir-ho sense afectar els pressupostos públics era negociar amb els propietaris dels terrenys i els constructors la requalificació urbanística corresponent i l'edificació d'un bon nombre de pisos de venda lliure que fes rendible la compensació amb pisos de preus regulats. D'altra banda, en tot l'entorn, s'havia de mantenir l'equilibri entre zona residencial edificada, zona verda i equipaments, així com garantir també les condicions d'accessibilitat. Per això, el mateix pla incorporava també millores viàries internes al barri, i millores de connectivitat amb altres barris i altres municipis. La prolongació del carrer de Valeta fins el Passeig dels Cirerers ja era un fet, però a més, estava prevista la prolongació del carrer de l'Estronci fins Esplugues per connectar amb la Ronda. D'altra banda, ja estava en funcionament la via d'enllaç a la Ronda (carrer d'en Ramon Frontera), que havia servit per connectar el barri Centre amb Cornellà. Amb aquesta via d'enllaç ja construïda, i la prolongació prevista del carrer de l'Estronci, s'arribaria a reduir enormement el trànsit pels carrers centrals del barri i, especialment, pel carrer de Sanfeliu, fins aleshores eix vertebrador, però amb un trànsit excessiu. D'altra banda, el Pla també preveia ampliar l'Avinguda d'Electricitat i perllongar-la fins a Can Serra, actuació que encara està pendent el 2024.

Altres actuacions de millora del barri també arribaren a partir de l'any 1993: la remodelació i la millora de les escales del carrer de Bernini, les escales del carrer de l'Emigrant que connecten amb el barri de Sant Ildefons, la renovació de voreres en alguns carrers, la replantació d'arbres i arbustos als accessos de Can Boixeres i al carrer de Baix i de la Riera de la Fonteta. També es preveia uns espais d'aparcament lliure per darrere del Passatge de Lluçà, etc.

En la mesura que s'anaven ocupant espais al barri, l'aparcament s'anava convertint en un problema, i en el Pla Urbanístic de millora, es preveia construir un **aparcament soterrani sota la plaça de les Comunitats**, però les famílies de la zona van manifestar la seva preocupació per la seguretat dels habitatges de manera que, després de molt de temps i d'alguns estira i arronsa entre veïns i veïnes dels blocs amb l'Associació de Veïns i l'Ajuntament, es va descartar aquella opció.

També en aquell període es va resoldre un debat històric a la **Urbanització del Canyet**. Quan es va crear i es va parcel·lar i construir la Urbanització, la totalitat dels terrenys (solars i vials) eren privats, i així es van mantenir fins el 94 de manera que l'Ajuntament no hi havia fet cap millora, ni tan sols l'asfaltat. Després d'intensos debats sobre si mantenir la titularitat dels vials comunitaris a nom dels veïns o cedir-la a l'Ajuntament, finalment es va optar per aquesta segona opció i les obres d'urbanització i condicionament dels carrers i de la plaça es van fer l'any següent.

La revitalització de l'Associació de Veïns l'any 1988, va representar també la revitalització de la **Comissió de Festes**. Juntament amb el club Infantil i Juvenil i el Casal de Joves, els impulsors de la nova entitat van activar també la Festa Major i, de retruc, es va anar consolidant tot el calendari festiu al barri.

A la Festa Major de 1988 el Casal de Joves va incorporar cinema, concert de jazz, revetlla i sardinada per tal de mantenir l'activitat 24 hores ininterrompudes. També, des del Casal, s'han anat organitzant activitats dins el programa d'altres festes i esdeveniments del barri.

Foto 55. Acte de Festa Major. Fons documental de l'Associació de Veïns de Sanfeliu

Amb el nou impuls a la Comissió de Festes es van incorporar definitivament **el carnestoltes i la castanyada** que, inicialment, havia impulsat l'Aula de Cultura. També es va incorporar la **Festa de Sant Jordi** i, de mica en mica, s'hi van anar implicant també altres entitats: Foto Viva, el Club de Petanca, el Club de Futbol, etc. D'aquesta manera, totes aquestes celebracions van passar a formar part, definitivament, del calendari festiu anual, sota la tutela de la Comissió de Festes, integrada per bona part de les entitats del barri.

Foto 56. Acte de Festa Major. Fons documental de l'Associació de Veïns de Sanfeliu

Foto 57. Acte de Festa Major. Fons documental de l'Associació de Veïns de Sanfeliu

El 1996 la implantació de l'ESO (Ensenyament Secundari Obligatori) va canviar completament el sistema educatiu, i també l'alumnat que a partir de llavors hauria d'anar a l'institut de secundària. No hi anirien només els qui volien fer batxillerat als 14 anys sinó que hi hauria d'anar obligatòriament tot l'alumnat als 12 anys. Això trastocaria de ple tot el projecte educatiu de l'Institut **Apel·les Mestres** i, per facilitar l'acollida del nou alumnat que arribaria als 12 anys, el professorat va intensificar les relacions i la coordinació amb les escoles de primària del barri, amb l'Escola d'Adults, amb el Club Infantil i Juvenil i amb el Casal de Joves i, uns anys més endavant, es va constituir la xarxa d'educació que encara es manté en l'actualitat.